

Pető Gergő

Az afganisztáni kábítószer-ellenes stratégia eredményei

Az afganisztáni nemzetközi műveletek kezdete óta nagy hangsúlyt kapott a kábítószer kérdése, amelyre máig sem sikerült megnyugtató választ találni annak ellenére, hogy a már kilenc éve húzódó konfliktus során több különböző – mind politikai, mind katonai eszközökre támaszkodó – stratégia készült. Annyi bizonyos, s ezt az illetékesek sem győzik hangsúlyozni, hogy a kábítószer-termelés és -kereskedelem kulcskérdés az ISAF sikerét illetően. Továbbá nemcsak Afganisztán kapcsán jelent égető gondot az ópium, hanem határokon átívelő komplex probléma is, hiszen jelentős része a nyugati országokba áramlik, ahol társadalmi problémákat generál. Az alábbi írás az afgán nemzeti és nemzetközi kábítószer-ellenes stratégia változásait vizsgálja.

Annak a kérdésnek a megválaszolásához, hogy vajon miként kerülhetett az afgán társadalom ópium-kényszerpályára, röviden a 2001-et megelőző időszakot is át kell tekinteni. Így a kérdéskör alapos értelmezése és a probléma gyökereinek feltárása érdekében három időszakot vizsgálunk.

– Az 1979-től kezdődő polgárháborús időszakot, melyet a 2001-es *Operation Enduring Freedom (OEF)* zár le. Ebben rávilágítunk azokra a meghatározó történelmi, kulturális, természetföldrajzi és biztonsági körülményekre, amelyekre visszavezethető az ópiumtermelés mély beívódása a vidéki afgán társadalomba.

– A Bush-korszakot, amely az *Operation Enduring Freedom* hadművelet kezdete és 2009 januárja (az Obama-adminisztráció beiktatása) közötti időszakot öleli fel. Meghatározó ebben az időszakban a 2003-as afgán nemzeti drogstratégia, illetve ennek 2006-os átdolgozása, valamint az Egyesült Államok által kiadott kábítószer-ellenes stratégiák. A nyugati és afgán erők ebben az időszakban elsősorban az ópiumföldek fel-

számolására törekedtek, melyhez a NATO jelen lévő erői egészen 2008-ig csak logisztikai támogatást adtak.

– Az Obama-adminisztráció időszakát az elnök 2009. január 20-i beiktatásától napjainkig. Az új kormányzat jelentős változtatásokat hajtott végre az addigi afgán és amerikai kábítószer-ellenes stratégia súlypontjai és eszközei terén. A legfontosabb elemek közöttük, hogy a kábítószer elleni akciókat regionális kontextusba helyezték át, elsődleges célpontjaik pedig nem az ópiumtermesztők, hanem a kereskedők lettek, valamint nagyobb szerepet kap az alternatív megélhetés elősegítése az ópiumfarmerek körében.

A 2001 előtti időszak, avagy a kényszerpálya

Az 1979-es szovjet bevonulástól datálható az az immár több mint három évtizedet felölelő időszak, melyet elsősorban a háborúk, valamint polgárháborúk sorával lehet jelle-

mezni. Az állandósult erőszak közepette az ópiumtermesztés vált az egyre növekvő lakosság számára szinte az egyetlen kiszámítható megélhetési forrássá, főleg, ha figyelembe vesszük, hogy a háborús cselekmények és a folyamatosan instabil politikai vezetés esélyt sem adott az ország gazdasága számára a hanyatlásból vagy stagnálásból való kitörésre. Érdemes kiemelni egy 2009-es kongresszusi jelentés azon megállapítását, mely szerint az 1979-es bevonulást követően az volt tapasztalható, hogy azokon a területeken, ahol az állam fennhathatósága megszűnt, az ópiumfarmok száma gomba módra növekedni kezdett. Ugyanezt állapítja meg az ENSZ Office of Drugs and Crimes 2009-es jelentése is. Így a gazdaság és az állam általános összeomlásával, amivel természetesen a nemzeti fizetőeszköz összeomlása is együtt járt, szükség volt egy olyan, az egész országban elfogadott mértékegységre is, amely betölthette az értékmérő szerepét, fizetni lehetett belőle a fegyverek, valamint a katonai eszközök beszerzését. Ez az általános fizetőeszköz az ópium lett.

A tálib vezetők rendkívül gyorsan felismerték az ópiumtermesztésben rejlő potenciális lehetőséget, és ópiumtermésben beszolgáltatandó adót vetettek ki a farmerekre. A polgárháborús időszak alatt – 1997-es betiltásáig – a drogtermelés államilag elismert iparág volt. Ettől függetlenül a tálib államhatalom gyengesége miatt a kábítószer-termelés az ezredfordulóig növekedett. Az Egyesült Államok már ekkor úgy becsülte, hogy a világ teljes ópiumtermelésének 72%-a Afganisztánból érkezett. 2000 júliusában a tálibok újabb, a tiltást megerősítő rendelkezést bocsájtottak ki. A külföldi megfigyelők szerint azonban a ketős tiltás ellenére az ópiumot piacokon, nyíltan árulták a termesztők, mert az államhatalom nem tartatta be a törvényt. Nem

meglepő tehát, hogy a népesség életében és kultúrájában a kábítószer-termelés mélyen meggyökerezett, s a 2001 óta eddig eltelt kilenc év nem volt képes kitörölni az afgán társadalomból az előző évtizedekben rögzült elemeket.

A jelenlegi helyzet kialakulásához összességében az alábbi okok vezettek:

- Afganisztán földrajzi fekvése és hatékony mezőgazdasági termelésre alkalmatlan klímája;
- a kialakult mezőgazdaság fokozott hanyatlása;
- az afgán társadalom nagyfokú képzetlensége;
- az infrastruktúra és a befektetők hiánya;
- a megfelelő vezetés hiánya;
- a stabilitást aláásó biztonsági helyzet, a szélsőséges lázadók támadásai.

Az országnak már három évtizede nincs stabil vagy olyan kormányzata, amely megfelelt volna a kábítószer-termesztésre vonatkozó (nyugati) elvárásoknak. Ezt csak tetézte, hogy az egymást váltó hatalmi elitnek nem voltak képesek sem centralizált államot, sem működő államigazgatást teremteni: ez – minden erőfeszítése ellenére – a Karzai-kormányzatra is áll. A helyi vezetők hatalma folyamatosan szemben áll az államhatalommal, egy ideje pedig már dominál.

A Bush-adminisztráció (2001–2009)

Az Operation Enduring Freedom gyors katonai győzelmét Afganisztán tálib kormányerői felett az ENSZ által felhatalmazott átmeneti kormányzat felállítása követte. A George W. Bush elnöki terminusai és Hamid Karzai nevével fémjelzett időszak alatt végigkövethettük az afgán és nyugati kábítószer-ellenes stratégiák átalakulását.

Ebben meghatározó volt az afgán nemzeti kábítószer-ellenes stratégia kialakítása 2003-ban, az Egyesült Államok 2005-ös drogstratégiája, az afgán kábítószer-ellenes stratégia felülvizsgálata 2006-ban. Az időszak végét az új amerikai elnök, Barack Obama beiktatása jelentette, aki a lehetőségek függvényében átformálta az Egyesült Államok külpolitikáját és Afganisztán-stratégiáját.

Már a bonni folyamat 2001-es megkezdésekor – mely végül a Karzai vezette „új” Afganisztán megszületéséhez vezetett – kiemelt szerepet kapott a drogvizsgálat, hiszen az ország akkor kijelölt vezetői az ENSZ-hez és a nemzetközi közösséghez fordultak, hogy segítsék Afganisztánban a drogtermesztés elleni fellépést. Kérésükben azonban már megjelent az az előremutató felfogás, miszerint az afgán farmerek rákényszerülnek a drogtermelésre, ezért az elsődleges feladat megfelelő anyagi és technikai eszközök bevonásával lehetővé tenni, hogy törvényes alternatíva álljon rendelkezésükre a megélhetésük biztosítására. Erre az elemre a nyugati vezető körök sokáig nem fordítottak kellő figyelmet.

Hamid Karzai afgán elnök 2002-es hatalomra kerülésekor, majd 2004-es megválasztását követően – a nemzetközi vállalással összhangban – a drogtermelés visszaszorítását célzó intézkedéseket hozott. Törvényen kívül helyezték mind a termelést, mind a kábítószer-kereskedelmet, majd hozzáálltak egy kábítószer-ellenes stratégia kidolgozásához. Ezzel párhuzamosan felállították azokat az afgán intézményeket és kiképezték személyi állományukat, amelyek felelősek voltak az ópiumföldek felszámolásáért, a termés elpusztításáért, valamint a kereskedelem bénításáért. A 2001-es háborút követően azonban – Karzai ígéreteinek ellenére – a kábítószer-termelés a 2002-es évben nőtt, mi-

vel továbbra is ez volt a vidéki lakosság jelentős részének egyetlen megélhetési lehetősége, az ópiumföldek megsemmisítésének módszerei pedig kezdetlegesebbek és rendszertelenek voltak.

Az Afgán Nemzeti Drogstratégia 2003-ban készült el, majd 2006-ban kiegészítették. A benne megfogalmazott célokat integrálták az Afgán Nemzeti Fejlesztési Stratégiába. Létrehozásában a kormányzat szorosan együttműködött az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság és az ENSZ szakértőivel. A dokumentum feltételezte, hogy 2008-ig 70%-kal fogják csökkenteni az ópiumtermelést, 2013-ra pedig sikerül teljesen megszüntetni a drogkereskedelmet. 2005-ben a kormányzat egy kiegészítő dokumentumot csatolt hozzá, amelynek a két legfontosabb eleme a regionális együttműködés és a társadalom támogatásának megnyerésére indított közösségi információs kampány volt.

Az első átfogó drogellenes törvénycsomagot 2002. január 19-án szavazta meg a bonni nemzetközi konferencián létrehozott Afgán Átmeneti Kormányzat: ebben betiltották az ópiumtermesztést, a heroin előállítását, ezek kereskedelmét és fogyasztását. Április 3-án bocsátották ki a következő rendelkezéscsomagot, amelynek alapján hozzáfogtak annak a nagyszabású, már 2001 végén elgondolt tervnek a végrehajtásához, amely elsődlegesen az ópiumfarmok számának csökkentését irányozta elő. Annak érdekében, hogy a termelést megakadályozzák a 2002-es őszi ültetési szezonban, a kormányzat kihirdette harmadik törvénycsomagját, mely tovább erősítette a január 19-én meghozott rendelkezéseket. Az ISAF-ben részt vevő államok ugyanakkor nem hangolták össze drogellenes politikájukat, mivel nem szívesen áldoztak erőforrásokat a kábítószer-ellenes akciókra. Több ország a megsemmisítő

akciókkal járó biztonsági kockázat miatt egyenesen megtiltotta, hogy katonái ilyen műveletekben vegyenek részt.

Az ISAF-erőknek a 2001-et követő években nem volt konkrét utasításuk arra vonatkozóan, hogy mit tegyenek az ópiummal, a droglaborokkal és az ópiumföldekkel. A kezdeti időkben brit vezetéssel leginkább logisztikával, kiképző tisztekkel és felderítési adatokkal segítették az afgán szervek, vagyis a katonák és a rendőrök munkáját, akik végrehajtották az ópiumföldek és az ehhez köthető létesítmények felszámolását. Egy az Egyesült Államok szénátusának készült jelentés rámutat, hogy az amerikai katonák gyakran úgy oldották meg a kérdést, hogy egyszerűen ignorálták a műveletek közben talált ópiumot és mákföldeket, ehelyett a kábítószer-ellenes kormányügynökségektől, a legtöbb esetben a DEA-tól (*Drug Enforcement Administration*) kértek segítséget.

Külföldi megfigyelők gyakran kritizálták az Egyesült Államokat és szövetségeseit, hogy a NATO-haderő nem játszik kellő szerepet a kábítószer-ellenes műveletekben. Véleményük szerint az ISAF-erőknek, célba véve a drogkereskedelemben fontos vezetőket és infrastruktúrát, közvetlenül segíteniük kellett volna az afgán erőfeszítéseket. Érveik közül a legfontosabb az volt, hogy az afgán kormányzatnak nincs kellő kapacitása a probléma megoldásához. Az ezzel ellentétes vélemények kiemelték, hogy a NATO-csapatok beavatkozása még jobban elidegenítené az afgán lakosságot a koalíciós erőktől. Az amerikai kormányzatban és kongresszusban ezzel együtt azt is fontosnak tartották, hogy az afgán kormányzat és a tartományi vezetés legyen kénytelen a saját képességeire, erőforrásaikra támaszkodni. Ez megóvhatja az adott országot és természetesen az Egyesült Államokat, hogy kölcsönös függés jöjjön létre, hiszen ebben az

esetben az adott ország önmagában életképtelen, az Egyesült Államok pedig kénytelen hosszú időre elkötelezni magát az adott szövetséges megvédése mellett.

A Karzai-kormány intézkedéseinek támogatása érdekében a vallási vezetők 2004 augusztusában egy fatvában (kötelező erejű vallási rendelkezés) deklarálták, hogy az ópiumtermesztés az iszlám törvényeibe ütköző tevékenység. 2005-ben az állam újabb beavatkozásra szánta el magát annak érdekében, hogy rendezzék a drogellenes bürokráciában tapasztalható káoszt, és szabályozott eljárásrendet hozzanak létre az ügyek felderítéséhez és az eljáráshoz. 2006 januárjában döntöttek a 2003-as stratégia felújításáról: míg a 2003-as stratégia pontos célokat határozott meg, addig az új dokumentum, ahol lehet, tartózkodik ettől, és sokkal általánosabb: e szerint a termelést és a kereskedelmet lassan kell csökkenteni, majd teljes mértékben meg kell szüntetni. Ehhez a stratégia négy kulcsterületet nevez meg:

- a tartományi szintű drogkereskedelem akadályozása;
- legális megélhetési lehetőségek megteremtése és támogatása;
- az afgán droghasználók számának visszaszorítása;
- központi és tartományi szintű drogellenes intézmények fejlesztése.

E tevékenységért kezdetben a Kábítószer-ellenes Igazgatóság volt a felelős, amelynek legfontosabb feladata a beérkező adatok elemzése és a különböző akciók koordinálása volt a következő öt területen:

- igazságszolgáltatási reform;
- a törvények betartatása;
- alternatív megélhetési módok megteremtése;
- keresletcsökkentés;
- a közvélemény figyelmének felkeltése a kábítószer káros hatásait illetően.

2004-ben az afgán belügyminisztérium és az afgán védelmi minisztérium az alábbi – jelenleg is fennálló – szervezeti struktúrát alakította ki.

Counter narcotics Police-Afghanistan (CNP-A). A testület elsődleges feladata a törvénysértések kivizsgálása, valamint a törvény betartatása, szorosan együttműködve az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság erre hivatott szerveivel. Személyi állománya az amerikai szervektől kiképzést és eszközöket kap, hogy ezzel is növeljék a hatékonyságát.

National Interdiction Unit (NIU). Az egységet 2004 októberében hozták létre a CNP-A elit egységeiből, és Afganisztán egész területén végrehajthat rajtaütéseket. Ötvenfős egységeinek egy része amerikai kiképzést kap, továbbá szoros együttműködésben állnak az ugyancsak amerikai DEA Külföldi Támogató Tanácsadói Csoportjaival. Az egység 2008-ra már képes volt teljesen önálló akciókat (felderítési feladatokat és őrizetbe vételeket) végrehajtani.

Sensitive Investigations Unit/Technical Intercept Unit (SIU/TIU). Bizonyítékokat gyűjt a törvényesen megengedett csatornákon keresztül a kábítószer-ellenes műveletek támogatására. Legfontosabb eszközei a fedett műveletek és a kommunikációs csatornák lehallgatása.

Central Eradication Planning Cell (CEPC). Az Egyesült Királyság támogatásával működő felderítési és hírszerzési központ legfőbb feladata, hogy lokalizálja az ópiumföldeket, továbbá figyelemmel kövesse a megsemmisítési folyamatot, melynek során információval látja el a PEF-et.

Poppy Eradication Force (PEF). A 800 fős szervezet a CEPC adataira támaszkodva végzi az ópiumföldek megsemmisítését. 2006 óta a PEF-et közös amerikai–afgán tanácsadói csapatok, 2009-től az Afgán Nemzeti Hadsereg támogatja.

Counter narcotics Infantry Kandak (CNIK). A különösen veszélyes dél-afganisztáni kábítószer-ellenes műveletek támogatására az Afgán Nemzeti Hadsereg részeként létrehozott egység. Általános feladata a fegyveres védelem biztosítása a műveletet végző erőknek.

Afghan Special Narcotics Force (ASNF). Az elit egység brit katonai kiképzőtől kapja felkészítését, és feladata a kiemelkedően fontos személyek vagy létesítmények elleni csapásmérés a nem kormányzati ellenőrzés alatt álló, ezért különösen veszélyes területeken. Az Egyesült Államok az ASNF munkáját felderítési adatokkal és légi szállítási kapacitással támogatja.

Afghan Border Police (ABP). Az alacsony színvonalon kiképzett és anyagilag legkevésbé támogatott határrendőrség az Afgán Nemzeti Rendőrség egyik legkevésbé ütőképese szervezete.

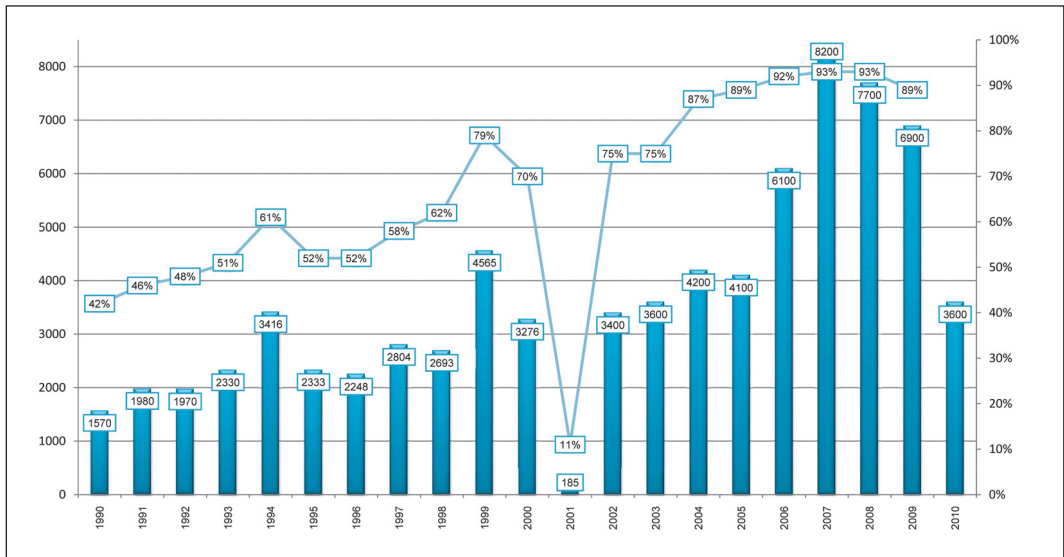
2004 decemberében szervezték át a Kábítószer-ellenes Igazgatóságot Kábítószer-ellenes Minisztériummá, azonban továbbra is csak adatelemző és koordináló feladatot kapott, nem rendelkezett végrehajtó szervezettel vagy törvényes eljárási joggal, így a törvények érvényesítésekor mindenképpen a Belügyminisztériumra, míg a kábítószer megsemmisítése során a Védelmi Minisztériumra kellett támaszkodnia.

Az afgán, amerikai és nemzetközi szereplők egységes fellépése ellenére az ópiumtermelés, valamint az ópiumföldek száma 2001–2009 között tovább növekedett. Az időszak első négy évének megállíthatatlan növekedését látva az Egyesült Államok tárgyalást hívott össze az afgán féllel és a koalíciós partnerekkel, hogy megegyezésre jussanak, miként lehetne az afgán drogstratégia megvalósítását hatékonyan támogatni. A terv a 2005-től kezdődő időszakkal számolt 2009-ig, így az Afgán Nemzeti Kábítószer-ellenes Stratégia 2006-os felújítása során a következő négy kulcsterületet határozták meg:

- a drogkereskedelem felszámolása a kereskedők, valamint az őket támogatók befolyásának gyengítésével;
- a legális megélhetés elősegítése vidéken;
- a kábítószer iránti kereslet, valamint az afgán kábítószer-használók számának csökkentése;
- az afgán kormányzati intézményrendszer fejlesztése központi és tartományi szinten is.

A kormánydokumentum leszögezi, hogy addig nem lehet pusztán az ópiumföldek felszámolására hagyatkoz-

Az afgán ópiumtermelés 1990-től 2009-ig (tonna, illetve a globális ópiumtermelés százalékában)

Forrás: <http://www.brookings.edu>

ni, míg a vidéki lakosság számára nincsen biztosítva semmilyen más legális megélhetési mód. Továbbá a kábítószer-kereskedelmet sem lehet tartósan visszafogni addig, amíg nemzetközi együttműködés keretében fel nem számolják a határokon átívelő kereskedelmet. Új problémaként jelent meg a kábítószer-használat növekedése az afgán társadalomban, hiszen az iszlám vallási előírásai egy ideig gátat vetettek a terjedésének. A jelentés arról számol be, hogy 2005-re már 920 ezer kábítószer-használót tartottak számon Afganisztánban, ami akkor a lakosság 3,8%-át tette ki.

2007 augusztusában George W. Bush úgy határozott, hogy a hatékonyság növelése érdekében szükségessé vált a stratégia újabb felülvizsgálata, hiszen ebben az időszakban is folyamatosan nőtt az afgán ópiumtermelés. A végül 2009-ben nyilvánosságra hozott szenátusi jelentés az öt pillért értékelve megállapította, hogy bár az alapkoncepció megfelelő

volt, az egyes pilléreket nem kezelték kellő hangsúllyal: például az alternatív megélhetés kialakítása/fejlesztése háttérbe szorult az ópiumültetvények felszámolása mellett. További problémák forrásává vált, hogy a kábítószer-ellenes akciókban az erőforrások többségét csak az ültetvények felszámolására fókuszálták, és e téren értek el viszonylagos sikereket. A stratégia gazdasági aspektusú fejlesztését viszont már nem sikerült hatásosan összehangolni az általános nemzetgazdasági fejlesztésekkel. A tanulmány elemzői szerint a stratégia eredményeit félreértelmezték: 2005-ben, amikor az ópiumtermés kevesebb volt, mint az azt megelőző évben, a stratégia támogatói már deklarálták a tervezet eredményességét. Később azonban kiderült, hogy a termésátlag romlását esősorban a rossz időjárás okozta. A helyzet a valóságban csak romlott, a farmerek egy része az alkáida és az ellenállók oldalára állt, hiszen

semmilyen más módon nem voltak képesek biztosítani a megélhetésüket.

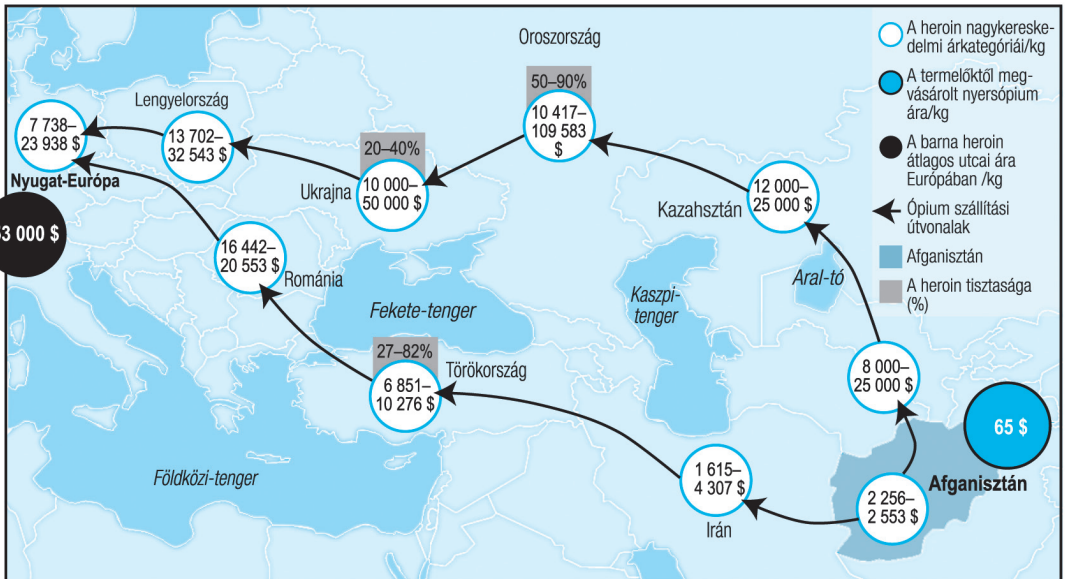
A problémával foglalkozó kutatások időközben rámutattak az ópiumtermés elpusztításának hatástalanságára, mivel a legtöbb esetben a farmerek egyszerűen újravetik a földeket a megsemmisítő csapatok távozása után: a 2007-ben megsemmisített ópiumföldek felét például újravetették 2008-ban. Sőt, az ópiumfarmok felszámolásával gyakran az ellenkező eredményt érték el az illetékes szervek: annak érdekében, hogy a pusztítás miatt kiesett termést és bevételt pótolni tudják, a farmerek a következő évben nagyobb földterületet vontak ópiumtermelés alá. Nyilvánvaló – ahogy a jelentés is kiemeli –, hogy az afgán kormányzat és a nyugati vezetők az ópiumföldek nagyarányú pusztításával éppen azt a réteget sújtják a leginkább, amelynek a legtöbb esetben nincs választása: az ópiumfarmereket. A szankciókat ez a réteg úgy éli meg, hogy alapvető létfeltételeitől fosztják meg, így

azok a nyugati és afgán kormányerők ellen fordítják az afgán lakosság legnagyobb hányadát kitevő parasztságot.

Az említett sikertelenségek mellett azonban látszólag jelentős eredményeket is sikerült elkönyvelni. Az „ópiummentes” tartományok száma ugrásszerű növekedést mutatott, hiszen 2004-ben még egyik tartományt sem lehetett ebbe a kategóriába sorolni, ám 2008-ra már 18-ra rúgott a számuk. 2009-re az elemzők már 22, esetleg 23 ópiummentes tartományt vártak. David Mansfield és Adam Pain azonban figyelmeztettek arra, hogy az ópiummentes tartományok sikerként való elkönyvelése éppen arra világít rá, mennyire nem értjük az afganisztáni ópiumtermelés lényegét.

Az átvilágítást követően 2008-ban és 2009-ben már új kísérleti eljárásokat is alkalmaztak (például vegyszerek levegőből történő szétpermetezését a mákföldek felett), és a program gerincét a mezőgazdasági fejlesztési programok növekvő pénz-

Az afganisztáni heroin útja a fogyasztóig

Forrás: <http://drugcaucus.senate.gov>

ügyi támogatása alkotta. Az amerikai adminisztráció deklarálta, hogy az Egyesült Államok fokozatosan kivonja az ópiumtermés felszámolásához (operatív szinten) adott eddigi segítségét, és e helyett nagyobb figyelmet szentel a mezőgazdasági fejlesztéseket támogató programoknak. A drogkereskedelem bénításában és felszámolásában az ellenállókval kapcsolatban álló, magasabb szintű hálózatok felszámolása lett a cél. Az Egyesült Államok kötelezte magát, hogy még nagyobb erőfeszítéseket tesz a korrupció és drogkereskedelem összefonódásából keletkező pénzügyi hálózatok felderítésére. Mindezek ellenére amerikai és afgán szakértők egybehangzó véleménye szerint 2008-ban az ópiumtermelés a 2007-es szinten maradt. Ennek elsődleges oka, hogy az ópiumfarmerek Pakisztánból jó minőségű műtrágyát csempésznek be Afganisztán területére, hogy növeljék termelékenységüket.

Az ISAF katonai erőinek a kábítószer-ellenes műveletekben való részvételét tekintve megállapítható, hogy a fegyveres erők ellenállása a katonák nagyobb részvételét illetően a Bush-adminisztráció mindkét időszak alatt megmaradt. Ugyancsak fontos jelzésként szolgáltak 2008-ban az Antonio Maria Costa, az ENSZ Kábítószerrel és Bűnözéssel Foglalkozó Hivatalának vezetője által összehívott tanácskozáson elhangzottak. Costa tájékoztatta az Észak-atlanti Tanácsot az afganisztáni kábítószer-ellenes műveletek akkori állásáról, és felhívta a figyelmet, hogy az afgán haderő és a rendőrség rendkívül eredménytelen a kábítószer-ellenes stratégia megvalósításában. Véleménye szerint mindaddig nem is várható előrelépés, míg az ISAF-erők „nem avatkoznak be tevőlegesen a harcba”, elpusztítva az ópiumföldeket, a droglaborokat, és felszámolva a kábítószer-kereskedelem kiépített hálózatát. Részben ennek

hatására a NATO 2008 októberében, Budapesten megtartott tanácskozásán a szövetség tagjai elfogadták az ISAF csapatainak részvételét (a nemzeti fenntartások figyelembevételével) a droglaboratóriumok és egyéb ehhez kapcsolódó létesítmények felszámolásának fegyveres, harcoló feladataiban. Az Egyesült Államokban hivatalosan a Védelmi Minisztérium 2008. decemberi döntése engedélyezte a hadseregnek, hogy a civil szervezetekkel (elsősorban a DEA-vel), de akár önállóan is, részt vegyen kábítószer-ellenes műveletekben. Több NATO-tagállam azonban nem engedélyezte nemzeti haderejének az ilyen akciókban való részvételét, ugyanis tartott attól, hogy ha az ISAF erői nagyobb szerepet vállalnak a műveletekben, azzal magukra vonják az afgán vidéki lakosság haragját és ellenállását, s végeredményben a tálibok támogatottsága tovább nő.

Az Obama-adminisztráció eddigi időszaka (2009–2010)

2008 júliusában Richard Holbrooke, az új amerikai adminisztráció Afganisztánba és Pakisztánba akkreditált különmegbízottja nagyszabású G8-konferenciát hívott össze az olaszországi Triesztbe az afganisztáni kábítószer-ellenes stratégia szélesebb körű megvitatására. A konferencián kijelentette, hogy az Egyesült Államok az új adminisztráció színre lépését követően szakít az Afganisztánban eddig alkalmazott stratégiával, és azt követően már nem az ópiumföldek megsemmisítésére helyezi a hangsúlyt, hanem a droglaboratóriumokon történő rajtaütésre, az ópiumkereskedés bénítására, valamint alternatív életmód lehetőségének kialakítására a farmerek számára. Az elemzők ekkorra már belátták, hogy az ópiumföldek elpusztításának stra-

tégiája drága és hatástalan. Holbrooke úgy jellemezte a 2001-től 2008-ig tartó afganisztáni kábítószer-ellenes stratégia megvalósulását, mint az Egyesült Államok által az elmúlt negyven évben végrehajtott legeredménytelenebb vállalkozást.

Bár nem került sor az amerikai erőforrások teljes kivonására és az ópiumföldek megsemmisítésére létrehozott projektek megszüntetésére, ám ezt követően az afgán kormánynak kellett átvennie azokat a feladatokat, amelyeket korábban az amerikai katonai és civil erők láttak el. Az öt pilléres rendszer felújítására hivatalosan végül 2009. március 27-én került sor, amikor az Obama-adminisztráció kiadta új Afganisztán–Pakisztán stratégiai dokumentumát. Ebben a hangsúly a civil elemekkel történő beavatkozásra került, továbbá deklarálta, hogy a kábítószer-ellenes fellépés új frontvonala a mezőgazdaság és új munkahelyek teremtése. Véleményük szerint a Bush-adminisztráció idején nem fordítottak kellő figyelmet az alternatív megélhetés megteremtésére a farmerek számára. Az ópiumföldek felszámolása kapcsán is markáns eltérést fogalmaz meg az előző nyolc év gyakorlatától, mely szerint törekednek rá, hogy ne az átlagparasztságot sújtsák,

hanem a hadurakat. A NATO forrásai szerint 2009 óta az ISAF-erők 37 kábítószer-ellenes műveletben vettek részt, melyek keretében 40 tonna ópiumot gyűjtöttek be.

Eközben egy 2010. júliusban kiadott szenátusi jelentés megkondgatta a vészharangot, feltéve a rendkívül kényes kérdést: ha az Egyesült Államok katonai erői 2011-ben valóban megkezdik a kivonulást Afganisztánból, akkor a hátramaradó civil erők képesek lesznek-e elegendő anyagi, technikai és kiképzésbeli támogatást nyújtani az afgán szervezetek ahhoz, hogy azok megfelelő szinten kezelni tudják a kábítószer problémát? Hozzáfűzhetjük ehhez azt a gondolatot is, hogy ha az afgán kormányzat nem lesz képes kezelni a kialakult helyzetet, akkor az ópiumtermelés hihetetlen növekedése várható. Számunkra is jelentős probléma marad, milyen eszközökhöz folyamodhatnak a nyugati államok, hogy tompítsák az afgán ópium és heroin társadalmakra gyakorolt negatív hatásait abban az esetben, ha az afgán kormányzat nem lesz képes kezelni a helyzetet. A tény, hogy az ENSZ jelentései szerint minden intézkedés dacára még ma is Afganisztán adja a világ ópiumtermelésének 90%-át, jól érzékelteti a probléma nagyságrendjét. ■

Irodalom

- Afghanistan's Narco War: Breaking the link between drug traffickers and insurgents. Human Security Gateway. http://www.humansecuritygateway.com/documents/USGOV_AfghanistansNarcoWar_BreakingLink_DrugTraffickersInsurgents.pdf
- Blachard, Christopher M.: Afghanistan: Narcotics and U.S. Policy. Federation of American Scientist. <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32686.pdf>.
- CRS report for Congress – Taliban and the drug trade. U.S. Department of State. <http://fpc.state.gov/documents/organization/6210.pdf>.
- Glaze, John A.: Opium and Afghanistan: Reassessing U.S. Counternarcotics Strategy. Strategic Studies Institute United States Army War College. <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/pub804.pdf>.

National Drug Control Strategy 2006, Afghanistan Conflict Monitor.

http://www.afghanconflictmonitor.org/AFGHANISTAN_NationalDrugControlStrategy_January2006.pdf.

The Opium Economy in Afghanistan. United Nation Office on Drugs and Crime.

http://www.unodc.org/pdf/publications/afg_opium_economy_www.pdf.

U.S. Counternarcotics Strategy in Afghanistan. Senate Caucus on International Narcotics Control.

<http://drugcaucus.senate.gov/U%20S%20%20Counternarcotics%20Strategy%20in%20Afghanis%20tan%20—%20July%202010.pdf>.

UN Security Council Resolution 1401 (2002. 03. 28.).

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/309/14/PDF/N0230914.pdf?OpenElement>.

US Government Accountability Office: Afghanistan Drug Control, March 2010.

<http://www.gao.gov/new.items/d10291.pdf>.

Morelli, Vincent – Belkin, Paul: NATO in Afghanistan: The Test of the Transatlantic Alliance. Federation of American Scientist. <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33627.pdf>.

White Paper of the Interagency Policy Group's Report on U.S. Policy toward Afghanistan and Pakistan.

http://www.whitehouse.gov/assets/documents/afghanistan_pakistan_white_paper_final.pdf.